

Martin Ingemanns dimissionstale

Taler
Martin Ingemann
Rektor på Egaa Gymnasium

Dato
27. juni 2025

Sted
Egaa Gymnasium, Mejlbyvej 4

1

Om ungdom, Augustus og en verden ikke helt fra forstanden

Kære studenter

5

Denne her tale har på mange måder skrevet sig selv. Det var som om, at tidens mange og høje råb om en verdensorden i opbrud selv fortalte ordene. Som om, at tidens mange erklæringer om enden på verden, som vi kender den, nærmest selv satte talens sætninger på form. Så dette her er på mange måder en tale ind i tidsånden.

10

En tale at være ung i en tid med konflikter og krige i både Østeuropa og Mellemøsten. En tale om vaklende fremtidsdrømme i en tid med international økonomisk usikkerhed. En tale om demokratiske udfordringer i en verden i højhastighed og en tilbagevendende af en mere brutal politik. En tale om de store teknologiske forandringer, som på nogle områder udfordrer vores menneskelighed.

15

Det er en tale om en verden fra forstanden.

20

Talen her er derfor et spejlbillede af den fortælling, som lige nu pakker jeres ungdom ind i. Et refræn til tidens herskende fortælling om, at verden grundlæggende er et usikkert sted. Hvor drømme og åbne muligheder ikke helt passer ind.

25

I stedet kalder tiden på realisme og på styring. Verden kalder jer til orden. Ud af ungdommen og ind i de rigtige voksnes verden. Nu er tiden til ansvar, til at tage de første skridt mod en plads i samfundet og i vores fælles ambition om at kontrollere en usikker verden.

30

.... Og nu står jeg her oppe og får en lidt mærkelig smag i munden. For hvordan skal man kunne være ung og fuld af fremtidsdrømme og mod på verden, når vi som samfund så tydeligt så fortæller jeg noget andet.

35

Jeg prøver lige igen:

Kære studenter

40 Denne her tale har på ingen måde skrevet sig selv. Det var som om, at tidens mange og høje råb om en verdensorden i opbrud nærmest talte i munden på hinanden og overdøvede et hvert forsøg på et andet budskab. Lyden af en verden fra forstanden.

45 Udsagn der med deres alvor og deres uimodsagthed maler et billede af verden, som et hårdt sted at være til. Verden som noget, der skal overkommes.

Men det er for mig helt ubærligt, hvis det skal være afsættet for jeres vej herfra og videre ud i verden. For hvordan skal man være ung og drømmende i tid, hvor vi
50 fortæller hinanden og særligt jer, at verden peakede lige før det endelig blev jeres tur.

Så muligvis er verden på en række områder noget fra forstanden, men måske der også er noget mere?

55

Når talen her er slut, så har vi været langt omkring: Omkring de voksnes koloniseringen af ungdommen, om samfundets hastighed, om Kejser Augustus' leveregler og den danske forfatter Per Højholt manglende barndom, om forelskelse og ikke mindst om at give plads til det ukontrollerbare i livet.

60

Så denne tale bliver på sin vis en tale imod tidsånden. En tale om at træde et skridt tilbage fra kravet om et liv i højhastighed – og se sig selv og sin samtid lidt udefra og ind – og måske reflektere lidt over den tid, som I nu for alvor er på vej ud i.

65

Jeg kommer undervejs helt sikkert til at spidsvinkle en smule, men bær over med mig og tag med, hvad I kan bruge.

70 Aarhusbandet TV-2 har siden start-80'erne med sine sange sat ord på tidsånden. Altid skarpt og imponerende ofte også ret fremsynet. Bandet foregreb således allerede for 40 år siden fornemmelsen af en verden i utakt med sangen 'Hele verden fra forstanden'.

75 Her sætter Steffen Brandt toner til en verden, der synes at have tabt sin forstand. Hvor uret tikker og hastighed bliver et mål i sig selv. En verden der møder mennesket i stram bydeform: '*Gør dog noget*', '*brug dog tiden*' og med det spidsfindige '*løb for livet*' – og pludselig er der ikke langt fra tekstens '*hjertet banker*' til en mere eksistentiel hjertebanken.

80

På den måde griber teksten tilbage til rødderne af vores moderne samfund. Til den protestantiske etik som sociologen Max Weber allerede for hundrede år siden identificerede som et særligt fundament for vores breddegraders velstand og fremdrift.

85

Tanken i etikken var, at når man nu ikke kunne kontrollere sin egen skæbne efter livet, så kunne man i det mindste kontrollere sin egen tilværelse her i livet – og så se resultatet af ens anstrengelser som et forvarsel om, hvad man kunne forvente i livet efter døden. Ud af dette voksede så kravet om at få mest muligt ud af sin tid her på jorden.

90

Dermed var tid ikke længere noget, der bare går. Men pludselig noget der kunne spildes. Hvis tiden gik stærkt, er det fordi, man effektivt havde fyldt den ud med alt muligt. Hvis tiden stod stille, var det omvendt fordi, at man ikke havde fyldt den ud med noget. Uvirksomhed blev en synd. Og dermed øgede verden i den grad sin hastighed.

95

Vi har på mange måder en del af takke den effektive arbejdsmoral for. Ud af den voksede selvsagt grundlaget for vores økonomiske velstand.

100

Men som alt andet har det også en bagside: Ønsket om at kunne kontrollere livet og særligt tiden sætter sig nogle steder ret tungt på resten af tilværelsens områder.

105

De af jer, der som barn har fået læst Michael Endes børneklassiker '*Momo og tidstyvene*' kan måske huske den fiktive by, som Momo kommer til. Byen er en karikatur af det moderne samfund. En by, hvor mystiske mænd i grå jakkesæt

110 stjæler folks overskydende tid og får alle til at løbe hurtigere – og uden at byens borgere egentlig tænker over hvorfor? Og mens de løber hurtigt mister de også blikket for noget af det vigtige i livet. Det er ikke en helt uigenkendelig situation.

Uret tikker. Tiden går.

115 TV-2 og Steffen Brandts tekst bliver i det lys nærmest et forvarsel om de forventninger, som samfundet i dag møder os med – og ingen mærker det tydeligere end jer unge.

120 Forventningen om, at I hurtigst muligt træder ud i verden og påtager jer et voksent ansvar møder jer ret tidligt. Selvevalueringer, nationale tests, karakterer, uddannelsesvalg og meget mere trækker længere og længere ned i ungdomsårene. Og det sker samtidig med, at den tid i livet hvor man som ung får lov til at gøre sig værdifulde erfaringer og lærerige fejltrin, paradoksalt nok rykker længere og længere op i ungdomsårene.

125 Vi voksne har derfor i en vis forstand koloniseret jeres ungdom. Ikke bare med vores voksne krav om ansvar, planer og forudsigelighed, men også med vores egne voksne erfaringer om livet. Ungdomstiden udhules både fra neden og fra oven. Pligten rykker nedad og ansvaret opad.

130 Den tyske sociolog Hartmut Rosa skriver i sin bog 'Det ukontrollerbare' om netop dette: Om det senmoderne menneskes forhold til verden, som en konstant stræben efter at have kontrol over hele tilværelsen – og dermed i sidste ende over sig selv.

135 Dermed kommer verden til at møde os som en række af fænomener, der skal beherskes, forstås og benyttes. Verden kommer til at møde os, som det Rosa kalder aggressionspunkter. Noget som skal overvindes.

140 Verden bliver derved et problem der skal løses: med et regneark, forretningsplaner, accelerationsfonde, maratonløb, finanslov, karriereplaner eller familieplanlægning. En slags tilværelsens sudoku eller krydsord, hvor det handler om med logik og koordinering at finde de rigtige tal eller bogstaver, så alt kan gå op.

145 Og på sammen måde går vi voksne til jeres ungdom: som et element i

tilværelsen, der i en eller anden grad skal forstås, effektiviseres og benyttes, så I bagefter kan glide ind i den fælles problemløsning. Som i TV2's sang bliver det
150 til en ungdom i bydeform: *gør, brug, løb*.

Uret tikker. Tiden går.

Vi vil – alle os voksne – gerne optimere jeres ungdom. I bedste mening
155 selvfølgelig.

Og grundlæggende er det jo som sådan også en god ting: at finde gode løsninger og gøre verden bedre. Men læst med Rosas begreber bliver ungdomstiden samtidig til et problem, som vi voksne gerne vil løse. Og det har nogle ærgerlige
160 konsekvenser:

Det har blandt andet den konsekvens, at ungdomstiden med de mange ufærdige drømme og endnu ikke udfoldede greb på livet indsnævres af samfundets krav om en færdig plan for livet.
165

Uret tikker. Tiden går.

Ungdommen bliver noget der skal gennemføres – og dermed bliver en ungdomstid uden en plan nærmest til et moralsk problem.
170

En anden af Hartmut Rosas pointer er, at verden altid skubber tilbage. Tilværelsen og ungdommen kan netop ikke forhastes uden at den mister sin betydning. Mister sit nærvær. Sin ægthed. Den skal leves og erfares. Den skal mærkes. Den lader sig ikke reducere til et regneark eller en karriereplan.
175

Men alligevel insisterer vi som samfund på en optimering af ungdommen. Og pligttopfyldende som I er, så tager i optimeringskravet på jer og gør det faktisk til jeres eget – og med det bliver ungdommen – og jer selv – også jeres eget aggressionspunkt. '*Gør dog noget*'. '*Brug dog tiden*'. '*Løb for livet*'.
180

I bliver derved jeres eget optimeringsprojekt – og det finurlige ved optimering er, at den kan blive ved. I kommer aldrig rigtig i mål.

Det er en kamp, som I kun kan tabe. Ikke fordi I ikke har rygrad, vilje og evner.
185 For det har virkelig. Men fordi vi har bedt jer løse en opgave uden et endeligt

facit. For man kan altid forbedre jer selv endnu mere.

190 Jeg kan derfor godt forstå, hvis I unge bliver lidt forpustede. Det ville enhver af os voksne også blive.

195 *'Hvor er tiden, der tar' os. Der stjæler ungdommen fra os?'*. Sådan sang det danske band Inside the Whale tilbage i 90'erne. Det er på en og samme tid både et alment eksistentielt vilkår: Tiden går og vi bliver alle ældre. Og samtidig et opråb mod de voksnes verden, som maser sig ind i ungdommen.

200 Misforstå mig ikke. Det er masser af forstandighed og fornuft i, at ungdommen også peger frem mod den voksne del af livet – Det er jo også noget af det, som huen på jeres hoveder symboliserer – men ind imellem er det som om, at vi voksne glemmer, at ungdommen faktisk er noget helt særligt og en tid helt i sin egen ret. Ikke bare noget der peger frem. Som om at vi glemmer, at ungdommen ikke bare kan lægges i faste planer og sættes op i tempo, uden at den mister det mulighedsrum, som er ungdommens kerne.

205 *'Jeg har ingen barndom'*, skrev Per Højholt lidt finurligt i sit essay af samme navn. Pointen var, at barndommen og ungdommen kun findes som den voksnes senere erindringer og dermed er farvet og formet af den voksne bevidsthed.

210 Vi har som voksne derfor klart nemmest ved at se netop det, som vores ungdommen førte frem til: Altså dem vi selv er lige nu – Og så fortolke hele ungdommen i det lys.

215 Vi husker bedst de muligheder, som vi forfulgte og glemmer alle de muligheder, der forsvandt undervejs eller blev til noget andet. Med årene mister vi derfor lidt følelsen af det enorme mulighedsrum, der gør ungdommen til noget helt særligt.

220 Vi kan godt i særlige situationer genkalde os det. Ikke så ofte med fornuften, men snarere gennem stemninger og fornemmelser. Når vi pludselig gennem et musiknummer mindes om en ungdomsforelskelse. Når vi ser en gammel optagelse fra en ungdomsfest, vi ellers havde glemt. Eller når vi lige nu ser på jer og fornemmer jeres glæde og forventninger til livet. Ægte, åbne og umiddelbare. Så husker vi.

Og når jeg ser på jer siddende der med jeres studenterhuer, så ved jeg, at verden ikke er helt fra forstanden. At verden stadig har masser af muligheder – og plads til både håb og drømme.

230

Så lov mig, at holde fast i det særlige ved ungdommen: at den er sin helt egen tid. Sæt TV-2 på festernes spillelister, giv jer hen til sommerens uendelighed og mærk *'denne svimlende længsel efter noget, som Steffen Brandt synger.*

235 Giv jer selv tid til at mærke ungdommen, mærke sommeren: *'Hænge lidt omkring og se hvad livet (det) vil bringe. Uden at mærke tiden (og) lære at leve lige nu og her.'*

240 Tanken er langt fra ny. Hartmut Rosa ville kalde det at genfinde en tilknytning til verden. At man giver sig tid til at mærke og erfare verden. Inside the Whale ville nok lidt mere poetisk sige, at drømmere – altså jer unge – altid finder en vej tilbage.

245 *'Festina lente'* – tag det med ro – ville Kejser Augustus nok have sagt, da han for to tusinde år siden formulerede sin egen leveregel. Det var sandt den gang og gælder også på mange områder i dag.

Os elbilsejere ville nok mere banalt pege på det uomtvistelige faktum, at man ikke nødvendigvis kommer længst ved at køre hurtigt.

250

Derfor: Lad ikke en verden fra forstanden overtage jeres ungdom. Hold fast i, at selv om en hastig og utålmodig verden nogle gange maser sig på, så skal I give jer tid til at mærke ungdomsdommen, mærke sommeren. I må gerne have drømme. Masser af dem. I må selvfølgelig også forfølge drømmene. Uddanne jer. Lære
255 noget. Vokse. Men gør det fordi det giver mening for jer. Og lad være med at se jer selv som et konstant optimeringsprojekt. I er ikke bare gode nok. I er ganske enkelt *'awesome'*.

Så kære studenter, kære dimittender

260

Find tid til at blive forelskede. Giv jer selv lov til at tænke, tvivle og fejle. Find tid til hinanden. Læs en bog. Bliv forelsket igen. Find tid til ikke at gøre noget. Som i slet ikke noget. I skal nok nå alt det, som I nu engang skal nå. Og hvis ikke, så

265 har I nok nået noget andet.

Tilværelsen har som alt andet en begyndelse og en slutning, men alt det ind imellem bestemmer I selv over. Det er jer, der styrer, hvordan I vil bruge jeres tid.

270

Nogle gange forløber tiden som planlagt, andre gange forstyrres man af livet.

Nogle gange har man masser af tid, andre gange har man lidt mindre. Tid bliver først for alvor vigtigt, når der er for lidt af den.

275

Du har aldrig så meget tid som lige nu, hvor du er ung.

Nogle gange er det, som om at tiden er gået i stå, andre gange flyver den afsted. Begge dele er helt normalt.

280

Nogle gange falder viseren i hak og alting lykkes. Andre gange løber tiden fra dig og tingene går galt. Og tro mig: det sker for os alle.

Og nogle gange – bare nogle få gange – skal I måske lade tankerne flyve tilbage
285 til de uger i 2025, hvor tiden flød sammen i én lang sommer og hvor alting bare vibrerede i et lang nu – og for en stund bare være til og glemme tiden. Uden planer, krav og kontroller. Så kan I altid kaste et blik på uret igen bagefter.

Held og lykke med tilværelsen – både når tiden går, løber og flyver og når den
290 forhåbentlig også engang imellem står stille.

Festina Lente!

Hermed dimitterer jeg jer som studenter fra Egaa Gymnasium 2025.

295

Tillykke med eksamen!

Kilde

Manuskript modtaget fra taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler og producent

300

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Translokations-/dimissionstale

305

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/martin-ingemanns-dimissionstale-2025>

310

315

320

325

330

335

340